

Asia: VN/2401/2026

Ehdotus kansalliseksi mediakasvatuslinjauksiksi

1. Johdanto

Mahdolliset kommentit ja huomiot johdannosta:

Voisiko tähän toimittaa liitteenä dataa siitä, mitkä aineistot ja ketkä toimijat toimivat tämän uuden arvioinnin luomisessa? Lisäksi pyytäisimme selvitystä siitä, miten valmistelutyö tehtiin alan toimijoiden kanssa.

Johdannossa tulisi olla viittaus siihen, että mediakasvatus ja kriittinen medialukutaito ovat suomalaisen demokratian ja sivistyksen perusta.

Johdannossa ei tuoda tarpeeksi esiin digitalisaation sekä esim. digitaalisten sovellusten (ml. tekoälyn) vaikutuksia suomalaiseen demokratiaan ja sitä kautta suomalaiseen mediakasvatukseen. Tämän pohjalta olisi hyvä rakentaa myös mittaristoa siitä, mitkä ovat erityisesti Suomessa mediakasvatukselle asetetut tavoitteet tulevaisuudessa ja miten näitä tavoitteita eri toimijat edistävät. Erilliset painotukset olisi myös hyvä tuoda säännöllisesti esiin. Toivoisimme myös laajempaa esittelyä mediakasvatustoimijoista Suomessa.

2. Mediakasvatuksen nykytila

Mahdolliset kommentit ja huomiot mediakasvatuksen nykytilasta:

Tämä kappale keskittyy liikaa yliopistotutkimuksen ja -koulutuksen taustoittamiseen. Mediakasvatus on Suomessa erittäin moninaista, mutta huonosti esiintuotua pienten resurssien vuoksi. Mediakasvatustoimijat tarvitsevat yhteisesti vahvistettua vaikuttavuustyötä.

Mediametka tukee sitä, että Suomessa mediakasvatusta opetetaan ja koulutetaan laaja-alaisesti. Suomessa tulisi olla vähintään yksi julkisrahoitteinen mediakasvatuksen professori, mediakasvatus olisi pakollinen sivuaine opettajaksi (myös varhaiskasvatus-) opiskeleville ja mediakasvatusopinnot

sisällytettäisiin AmO-tutkinnon perusteisiin. Lisäksi kaikille suomalaisille opettajille tulisi yhdenvertaisesti tarjota resursseja osallistua mediakasvatuksen täydennyskoulutukseen, mikä nyt ei ole mahdollista. Mediametka saa jatkuvasti vetämissään koulutuksissa opettajilta kommentteja siitä, että vaatimukset on kuultu, mutta se ei ole mahdollistanut yleisesti demokraattisesti käytyjä keskusteluja pedagogiikan muutoksista tai tietoa siitä, miten opettajat voivat osaamistaan kehittää vastaamaan uusia vaatimuksia. Nyt opettajien täydennyskoulutus on täysin riippuvaista kuntien ja kaupunkien rahoituksista, mikä asettaa opettajat eriarvoiseen asemaan valtakunnallisesti. Tämä tilanne täytyy ottaa huomioon, jos visioidaan tulevaisuutta. Mediakasvatustyö on aidosti toimivaa silloin kun se on konkreettista.

3. Visio

Mahdolliset kommentit ja huomiot visiosta:

Visio on kaunis, mutta valitettavasti ei konkreettinen. Vision tulisi perustua aitoon tilannearvioon ja sen pohjalta luoda strategia, jota visio ilmaisee. Nyt strategian hahmottaminen on vaikeaa.

4. Tavoitteet

Mahdolliset kommentit ja huomiot tavoitteista:

Suomessa mediakasvatuksen toimintakentän rahoittaminen tulee olla pitkäjänteistä ja pohjautua esim. VOS-järjestelmään. Näin mediakasvatustoiminnasta saadaan ammattimaisempaa ja aidosti suomalaisten sivistysyhteiskunnan kaikkia toimintoja tukevaa ja vaikuttavaa.

5. Toimenpiteet

Mahdolliset kommentit ja huomiot toimenpiteistä:

Tavoite 2. Osaamisen kehittäminen -> yleiskuvaus jää valitettavasti epäselväksi ja liian lyhyeksi. Mitä tällä halutaan ilmaista ja/tai miksi se on ilmaistu näin abstraktisti? Pyytäisimme, että strategian vahvistamista mediakasvatuksen edistämiseksi kirkastettaisiin esim. asiantuntijatyönä ja tämä osio asiantuntijatyön jälkeen vastaisi aidosti nykytilanteeseen sekä arvioon tulevaisuuden osaamisen vaatimuksista. Emme voi vedota vuoden 2019 linjauksiin.

5.2. Vahvistetaan medialukutaidon asemaa. Olisi hyvä kirjata, että mediakasvatuksen tulisi olla osa kaikkia oppiaineita ja sen tulisi näkyä kiinteästi myös kansallisissa opseissa ja vasuissa sekä kulttuurikasvatusohjelmissa. Mediakasvatus on laaja-alaista osaamista, joka on edellytys kaikenikäisten toimijuudelle.

5.3. Aivan kuten sukupuolten tasa-arvo, mediakasvatus sekä kriittinen medialukutaito tulisi ottaa kriteereiksi kaikissa rahoituskanavissa ja niiden tulisi olla kiinteä osa rahoituksen kokonaisarviointia. Opettajien, kouluttajien ja kasvattajien täydennyskouluttaminen on puutteellista, erityisesti digiopettajuuteen liittyen. Opettajien pedagogisen osaamisen kehittäminen vastaamaan nykyajan mediakasvatus- ja informaatiakasvatuksen vaatimuksia vaatii, että opettajille tarjottavien täydennyskoulutusresurssien tulee olla aidosti ja yhdenvertaisesti saatavilla.

6. Toimeenpano ja seuranta

Mahdolliset kommentit ja huomiot toimeenpanosta ja seurannasta:

Mediametka pyytäisi täydentämään listauksia seuraavilla toimijoilla ja heidän kriittisen medialukutaidon edistämisen ohjelmillaan:

Sitra

Ulkopolitiikan instituutti

Puolustusvoimat

Kolmas sektori s. 28 sekä liite 1 s. 39

On epäselvää, miksi kuvaus on näinkin suppea ja miten erillinen liitelistaus on luotu, sillä Mediametka on aina pyynnöstä, myös vuonna 2025 vastannut valtakunnalliseen kyselyyn "Medialukutaito Suomessa 2025", että olemme päätoiminen mediakasvatusjärjestö jo valtakunnallisen rahoituksemme vuoksi. Sen vuoksi tämän kyseisen asiakirjan osalta tiedot kolmannen sektorin toimijoista eivät mitenkään voi olla näin puutteellisia. Viestinnän kokonaisuudessaan tulee olla kaikkien valtakunnallisen rahoituksen saajien osalta avointa ja läpinäkyvää ja valtakunnallisesti rahoitetun työn tulee näkyä tässä asiakirjassa yhtä suurena työnä kuin muiden kategorioiden toimijoiden. Kaikkien toimijoiden tulisi toimittaa dataa suoraan mediakasvatukseen saadusta tai kohdennetusta rahoituksesta sekä mediakasvatustoiminnan tuloksista, ja sen pitäisi näkyä julkisissa raporteissa. Ministeriön tulisi julkaista toimijoiden tuloksia avoimesti rahoituskauden jälkeen.

7. Liitteet

Mahdolliset kommentit ja huomiot liitteistä:

Liite 1 s. 31

Mediametka pyytää systemaattisempaa mediakasvatustyön arvioimista ja tulosten toimittamista viranomaisille julkaistavaksi. Olisi tärkeä saada yhteinen mittaristo kaikille toimijoille, erityisesti niille jotka saavat valtion rahoitusta tai hakevat sitä.

7.2. s 40

Mediakasvatuksen rahoitus tulisi avata rahamäärinä vuositasolla kohdennetusti, nyt rahoituksen jakaminen ja jakautuminen jää epäselväksi, erityisesti kansainvälisen rahoituksen osalta. Mikä rahoitus kohdistuu viranomaistoimijoihin, mikä instituutioihin, mikä kolmannelle sektorille jne?

s. 41

Virke: "Tästä huolimatta yksityisen rahoituksen kasvu mediakasvatuskentällä on merkittävä kehityssuunta, jota on syytä seurata jatkossa yhdessä yksityisten rahalähteiden kanssa." - tämä jää epäselväksi. Tarkoittaako tämä sitä, että yksityiset tahot voivat ohjalla mediakasvatustyötä? Julkisuusperiaate tulisi avata siten, mistä yksityisen rahoituksen lähteet tulevat, erityisesti jos rahoituksella rahoitetaan toimintaa, joka saa valtionavustusta.

s. 45

EU-linjauksista puuttuu kokonaan AgoraEU - tämä listaus olisi hyvä päivittää ajantasaiseksi ja viitata myös valmisteluissa oleviin uusiin linjauksiin.

8. Yleiset kommentit linjausluonnoksesta

Yleiset kommentit kokonaisuudesta:

Kiitos, että saimme kutsun kommentoida uusia mediakasvatuslinjauksia. Alla Mediametkan yleiset kommentit liittyen Mediakasvatuksen linjauksiin Suomessa 2026.

Yleiset kommentit:

1. Mediakasvatuslinjaukset ovat liian suppeat ja yleiset, niistä ei näy valtakunnallisesti tehdyn työn luonne tarpeeksi riittävästi. Erityisesti visio tuntuu haalealta sivulauseelta, vaikka suomalaisilla mediakasvattajilla olisi paljon kompetenssia aukikirjoittaa arvopohjainen strategia, minkä jälkeen visio ja missio voidaan luoda laadukkaaseen, vuosikymmeniä kestävään mediakasvatuksen keinoin tehtävään sivistystyöhön Suomessa.

2. Valtiorahoitteisten kolmannen sektorin toimijoiden listaus ja niiden toiminnan luonne tulee avata laajasti, yhdenvertaisesti ja läpinäkyvästi, jotta nähdään, miten valtio on vuosien saatossa rahoittanut mediakasvatustoimintaa ja mihin toimintaan rahoitus on kohdennettu. Tämän osalta toimijat ovat toimittaneet myös mittareihin perustuvia tuloksia rahoittajille. Nyt linjauksissa epätasa-

arvoisesti ja vääristellysti edistetään vain tiettyjen tahojen nimiä ja korostetaan niiden toimintaa yli muiden, vaikka järjestöjen toiminnan saavutettavuutta ei ole esitelty. Näissä nimelistauksissa tulee hyödyntää toimijoiden toimittamaa dataa, jotta se on vertailu- ja vertaiskelpoista. Mediametkan mielestä tämä yhdenvertaisten järjestötoimijoiden listaaminen auttaa myös mediakasvatusrahoituksen läpinäkyvyyttä, kommentoimista ja kohdentamista jatkossa. Lisäksi se auttaa myös mediakasvatustyön linjausten analyysissä ja kommentoinnissa vuosittain.

9. Muita mahdollisia terveisiä valmistelijoille

Muita mahdollisia terveisiä:

-

Koski Jenni
Mediametka ry